

ارزیابی علم و فناوری در ایران

اهمیت روزافزون علم و فناوری به عنوان زیربنای توسعه اجتماعی و اقتصادی جایگاه خاصی به مباحث و زمینه های کلی معطوف به علم و فناوری نظیر فلسفه علم و فناوری، پیشینی و آینده پژوهی علم و فناوری و مدیریت علم و فناوری بخشیده است. در میان مباحث و زمینه های مزبور، ارزیابی علم و فناوری ویژگیهای مهمی دارد که موجب تمایز و اهمیت نسبی آن در عمل میشود. این ارزیابی در پی ترسیم تصویری واقعی از وضعیت علم و فناوری در چارچوب یک بنگاه یا یک کشور و بررسی و تحلیل زمینه ها و عوامل مربوط با استفاده از روشهای علمی است. ارزیابی علم و فناوری، فراتر از واقع نمایی صرف، شامل نوعی سنجش و داوری نیز هست و با استمداد از تجربه گذشته نوری به راه آینده می افکند. بنابراین مقدماتی برای آینده نگری و آینده پژوهی و امری ضروری برای سیاستگذاری و تعیین و تدوین راهبردها و برنامه های علم و فناوری است. از این رو دانشی کاربردی است که فواید بسیار دارد. همین فواید است که آنرا به صورت فرایندی رو به توسعه در آورده که دولتها، سازمانهای بین المللی و بنگاههای خصوصی به اجرای آن همت میگذارند و از نتایج و آثار آن بهره های فراوان میبرند.

ارزیابی علم و فناوری در جهان پیشینهای نزدیک به چهار دهه دارد. این ارزیابی اکنون در بیشتر کشورهای صنعتی به طور منظم و توسط مؤسساتی در بخش عمومی یا خصوصی انجام میشود. در سالهای اخیر برخی کشورهای در حال توسعه نیز گامهایی در مسیر انجام آن برداشته اند. شماری از سازمانهای بین المللی هم گزارشهای ادواری در این زمینه منتشر می نمایند. لیکن ارزیابی علم و فناوری در کشور ما گامهای اولیه را بر میدارد. صرفنظر از گزارشهای مفیدی که بنحوی به بررسی فعالیتهای تحقیقاتی و آموزشی و فرهنگی در کشور پرداخته اند، تصویب عناوین شاخصهای ارزیابی علم و فناوری در شورای عالی انقلاب فرهنگی در سال گذشته نقطه عطفی در ورود ایران به عرصه کشورهای محسوب میشود که بطور جدی به این مقوله میپردازند. عناوین شاخصهای علم و فناوری مبنای لازم را برای ارزیابی حاضر فراهم ساخت.

پس از آن فرایند ارزیابی تعیین شد و گردآوری، اعتبارسنجی و پردازش اطلاعات لازم صورت پذیرفت. سپس شاخص ها محاسبه شد و در قالب جداول و نمودارها ارائه گردید. در نهایت بررسی تحلیلی سامانه علم و فناوری مجموعاً روشی نسبتاً جامع را برای تدوین SWOT شاخصها به همراه تحلیل گزارش ارزیابی علم و فناوری کشور فراهم نمود. این گزارش تصویر روشنی را از وضعیت علم و فناوری کشور ترسیم میکند و حاوی پیشنهادهایی اساسی برای بهبود این وضعیت است.

بدیهی است اجرای این پیشنهادها که عمدتاً جنبه فرابخشی دارد مستلزم مشارکت و همکاری دستگاهها و مسئولان پژوهشی، آموزشی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی کشور است و انتظار می رود تا در روندی دراز مدت جامه تحقق ببوشد. از این رو بر مبنای این گزارش پیشنهادهایی کم شمار و قابل اجرا در کوتاه مدت نیز به طور جداگانه به شورای عالی انقلاب فرهنگی ارائه شده است تا با عنایت به آن برخی از مشکلات حاد سامانه علم و فناوری کشور گشوده شود.

- ارزیابی علم و فناوری ایران را دانلود نمایید